

Nationaliteitsrecht en emancipatie van de vrouw in de Bondsrepubliek

Citation for published version (APA):

de Groot, G. R. (1975). Nationaliteitsrecht en emancipatie van de vrouw in de Bondsrepubliek. *Nederlands Juristenblad*, 1975(25), 782-787.

Document status and date:

Published: 21/06/1975

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Nationaliteitsrecht en emancipatie van de vrouw in de Bondsrepubliek

I. In de Duitse Bondsrepubliek heeft het nationaliteitsrecht een belangrijke wijziging ondergaan. Bij wet van 20 december 1974 werd met name § 4 van het Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz (RuStAG) aanzienlijk gewijzigd.¹ Vanaf 1 januari 1975 verwerven ook de wettige kinderen van een niet-Duitse vader en een Duitse moeder de Duitse nationaliteit. Op deze wijze heeft de Duitse wetgever de emancipatie van de vrouw ook in het nationaliteitsrecht willen verwerkelijken. Een nadeel van de nieuwe regeling is echter, dat ze vele bipatriden schept.

Tot de recente wijziging luidde § 4 lid 1 RuStAG:

‘Durch die Geburt erwirbt das eheliche Kind eines Deutschen die Staatsangehörigkeit des Vaters, das uneheliche Kind einer Deutschen die Staatsangehörigkeit der Mutter. Das eheliche Kind einer Deutschen erwirbt durch die Geburt die Staatsangehörigkeit der Mutter, wenn es sonst staatenlos sein würde.’

Deze regeling liep parallel aan de bepalingen van art. 1 lid 1 sub a en art. 2 lid 1 sub c van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap in zijn huidige versie. Aanvankelijk meende men in Duitsland, dat de bepaling van § 4 RuStAG wel te rijmen was met de gelijkstelling van man en vrouw. Slechts een enkeling was een andere mening toegedaan.² Sinds het einde der jaren zestig werd evenwel steeds vaker door schrijvers betoogd, dat de regeling in strijd met het Grundgesetz zou zijn. Zij zou onverenigbaar zijn met Art. 3 lid 2 GG: ‘Männer und Frauen sind gleichberechtigt’.³

In 1971 moest het Bundesverwaltungsgericht beslissen in een geval, waarin de vraag centraal stond, of § 4 lid 1 RuStAG met het Grundgesetz te verenigen was. Het gerecht besloot de vraag voor te leggen aan het Bundesverfassungsgericht.⁴ Een jaar later legde de Bundesgerichtshof eenzelfde vraag aan het Bundesverfassungsgericht voor.⁵ In een zeer uitvoerig gemotiveerde uitspraak besliste het Bundesverfassungsgericht op 21 mei 1974, dat § 4 lid 1 RuStAG inderdaad in strijd met

1. Gesetz zur Änderung des Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetzes (RuStAGÄndG 1974), BGBl I, 3714

2. Erna Scheffler, Verhandlungen des 38. Deutschen Juristentages 1950, B 11, 28; Schätzle, Das ius sanguinis der ehelichen Mutter, in Festgabe für Heinrich Herrfahrdt, Marburg 1961, 167 e.v.

3. Strijd met Art. 3 lid 2 GG namen o.a. aan Schröder-Hilgendorff, NJW 1971, 1583; Schürmann, NJW 1971, 269; NJW 1972, 236; Henrich, FamRZ 1974, 105; Sambléven, FamRZ 1973, 1; Sturm, JZ 1972, 734; StAZ 1973, 292; FamRZ 1974, 617. Slechts een kleine minderheid van de schrijvers bleef bij de mening, dat § 4 RuStAG niet in strijd met het GG zou zijn: vgl. Makarov, JZ 1972, 159; voorzichtig waren ook Jayme en Neuhaus, NJW 1971, 832, 833.

4. BVerwG 24-6-1971, NJW 1971, 1720; FamRZ 1971, 577; StAZ 1972, 172; JZ 1972, 158; Tot deze beslissing van het BVerwG beantwoordde ook de rechtspraak de vraag naar de verenigbaarheid van § 4 RuStAG met Art. 3 GG bevestigend: Obergerwaltungsgericht (OVG) Münster, FamRZ 1968, 84; Bayerische Oberlandesgericht (BayOLG), FamRZ 1970, 144; Kammergericht (KG), FamRZ 1972, 304.

5. BHG 20-12-72 BGHZ 60, 68; StAZ 1973, 213; NJW 1973, 417, 440; FamRZ 1973, 138. Op 29 september 1973 werd de vraag weer ingetrokken, omdat ze overbodig was geworden. Wel heeft het BVerfG bij de behandeling van de vraag van het BVerwG ook de vraag van het BGH in zijn beschouwingen betrokken.

het Grundgesetz was.⁶ Aan het Bundesverwaltungsgericht werd toen opdracht gegeven de behandeling van de zaak op te schorten, totdat de wetgever dit artikel van het RuStAG met het Grundgesetz in overeenstemming zou hebben gebracht. Het Bundesverfassungsgericht had § 4 RuStAG ook nietig kunnen verklaren, liet dit echter na, omdat er dan, totdat de regering een nieuwe wettelijke regeling zou hebben geschapen, geen enkele regeling over de verkrijging van de Duitse nationaliteit iure sanguinis zou zijn geweest. Het gerecht wees erop, dat de wet, die § 4 in overeenstemming met Art. 3 GG diende te brengen, aan alle personen, die na 1 april 1953 (7) uit een Duitse moeder en een buitenlandse vader zijn geboren, de mogelijkheid zou moeten geven de Duitse nationaliteit te verwerven. Het Bundesverfassungsgericht bepleitte deze personen het recht te geven, door enkele wilsverklaring Duitser te worden. Dit zou beter zijn dan de wijzigingswet te laten terugwerken.

Terwijl de vraag van het Bundesverwaltungsgericht bij het Bundesverfassungsgericht ter beoordeling lag, waren al wetsontwerpen tot wijziging van de omstreden paragraaf in het parlement aanhangig gemaakt. De CDU/CSU-fractie van de Bondsdag stelde begin maart 1974 voor de eerste zin van § 4 lid 1 RuStAG onveranderd te laten en in de tweede zin de woorden 'wenn es sonst staatenlos sein würde' te vervangen door 'wenn es sonst nicht Deutscher sein würde'. § 4 lid 1 zou dan als volgt komen te luiden:

'Durch die Geburt erwirbt das eheliche Kind eines Deutschen die Staatsangehörigkeit des Vaters, das uneheliche Kind einer Deutschen die Staatsangehörigkeit der Mutter. Das eheliche Kind einer Deutschen erwirbt durch die Geburt die Staatsangehörigkeit der Mutter, wenn es sonst nicht Deutscher sein würde.'⁸

Tevens werd voorgesteld te bepalen, dat de wijziging zou terugwerken tot 1 april 1953. Binnen 1 jaar na inwerkingtreding van de wet zou men afstand kunnen doen van de op deze wijze verkregen Duitse nationaliteit.

Eind maart 1974 stelde de Bondsregering voor § 4 lid 1 RuStAG als volgt te wijzigen:

'Durch die Geburt erwirbt die Staatsangehörigkeit

1. das eheliche Kind, wenn ein Elternteil Deutscher ist,
2. das nichteheliche Kind, wenn seine Mutter Deutsche ist.'⁹

De strekking van deze bepaling kwam overeen met het voorstel van de CDU/CSU. Maar in het regeringsontwerp werd geen terugwerkende kracht voorgesteld, doch de regel, dat wettige kinderen van een moeder, die op het moment van de geboorte van het kind Duitse was, konden verklaren Duitser te willen worden. Door deze verklaring zouden zij dan de Duitse nationaliteit verwerven. Deze mogelijkheid werd slechts geopend voor kinderen, die nog geen 21 jaar zouden zijn, als de wet in werking zou treden. Tegelijkertijd werd voorgesteld de mogelijkheid te scheppen, dat men afstand van de Duitse nationaliteit zou kunnen doen, als men meerdere nationaliteiten bezat. § 4 lid 1 RuStAG is in de door de Bondsregering voorgestelde vorm wet geworden. In een nieuwe § 26 RuStAG werd ook de mogelijkheid opgenomen afstand van de Duitse nationaliteit te doen. De overgangsregeling is aanmerkelijk gewijzigd. Het Bundesverfassungsgericht had er al op gewezen, dat aan alle sinds 1 april 1953 geboren kinderen van een Duitse moeder en een buitenlandse vader de mogelijkheid geboden moest worden de Duitse nationaliteit te verkrijgen. In het wetsontwerp van de regering was dat niet het geval; de daarin voorgestelde regel was immers, dat het kind jonger dan 21 jaar moest zijn. In de overgangsregeling (Art. 3 RuStAG 1974) wordt nu bepaald, dat ieder na 31 maart 1953, maar voor het in werking treden van de nieuwe § 4 RuStAG,

6. BVerfG 21-5-1974, NJW 1974, 1609; RamRZ 1974, 579; StAZ 1974, 236

7. Sinds deze datum geldt het zogenaamde Gleichberechtigungsgesetz

8. BT-Drucksache 7/1880

9. BT-Drucksache 7/2175; BR-Drucksache 249/74

wettig geboren kind, waarvan de moeder op het moment van de geboorte¹⁰ Duitse was, de Duitse nationaliteit kan verwerven door een daarop gerichte verklaring. Hetzelfde recht hebben kinderen, die de Duitse nationaliteit hebben verloren, doordat zij door een niet-Duitser zijn erkend. Een kind mist het recht tot het afleggen van de genoemde verklaring, wanneer het na de geboorte of wettiging de Duitse nationaliteit heeft bezeten, doch die nationaliteit vervolgens heeft verloren. Men verkrijgt de Duitse nationaliteit op het moment, waarop de bevoegde 'Einbürgerungsbehörde'¹¹ een schriftelijke verklaring heeft ontvangen, inhoudende dat men Duitser wil worden. Personen, ouder dan 18 jaar, moeten de verklaring zelf afleggen.¹² Is iemand nog geen 18 jaar oud of wegens geestelijk of lichamelijk handicap niet in staat de verklaring af te leggen, dan moet de verklaring door de wettelijke vertegenwoordiger worden afgelegd. Met toestemming van een Duits 'Vormundschaftsgericht' kan de verklaring zelfs worden afgelegd door een ouder, die geen wettelijke vertegenwoordiger van het kind is. De mogelijkheid om op bovengenoemde voorwaarden Duitser te worden, bestaat slechts drie jaar vanaf de tijd, dat de wijzigingswet in werking is getreden. De verklaringen moeten dus voor 1 januari 1978 worden afgelegd. Wie echter buiten zijn schuld niet in de gelegenheid was, binnen deze termijn een verklaring af te leggen, kan deze alsnog binnen 6 maanden na het wegvallen van de belemmering afgeven.

II. Het is duidelijk, dat na 1 januari 1975 geboren kinderen, van wie de moeder Duitse is, terwijl de vader de Nederlandse nationaliteit bezit, bipatriden zijn. Op grond van de nieuwe versie van § 4 RuStAG zijn ze Duitser, terwijl ze volgens art. 1 lid 1 sub a Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap de Nederlandse nationaliteit hebben.

De vraag rijst, of ook het overgangsrecht personen tot bipatriden kan maken. De uit een Duitse moeder na 31 maart 1953 geboren kinderen kunnen immers verklaren Duitser te willen worden. Zal een persoon, die de Nederlandse nationaliteit bezit, doordat zijn vader ten tijde van zijn geboorte Nederlander was, deze nationaliteit verliezen, als door of namens hem de verklaring wordt afgelegd, dat hij de Duitse nationaliteit wil verwerven? Dit zal met name moeten worden bezien in het licht van de bepaling van art. 7 sub 3 (eerste zin) Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap:

'Nederlanderschap wordt verloren: ... 3. door het verkrijgen van een andere nationaliteit door de wil van de verkrijger; ...'

Verkrijgt men, doordat de verklaring van Art. 3 der Duitse wijzigingswet wordt afgelegd door eigen wil een andere nationaliteit?

In de editie Schuurman en Jordens van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap (nr. 1a) wordt bij art. 7 sub 3 de aantekening gemaakt, dat de verliesbepaling alleen tegen meerderjarigen loopt. Mannoury¹³ meent evenwel, dat de genoemde bepaling wel degelijk ook op minderjarigen van toepassing kan zijn. Men moet onderzoeken, of de minderjarige een eigen wil tot het verwerven van

10. Men kan zich afvragen, of deze bepaling nog beïnvloed kan worden door de regel 'nasciturus pro iam nato habetur quoties de commodis eius agitur'. Wel moet men in het oog houden, dat deze regel in Duitsland nog minder algemeen wordt gehanteerd dan in ons land.

11. De competentie van de Einbürgerungsbehörden is geregeld in § 17 jo § 27 StAngRegG (Gesetz zur Regelung von Fragen der Staatsangehörigkeit) van 22 februari 1955, BGBl I, 65. Bevoegd is de Einbürgerungsbehörde van het gebied, waarin degene, die de verklaring aflegt, zijn permanente verblijfplaats heeft. Indien degene, die de verklaring wil afleggen buiten Duitsland woont, geldt de laatste verblijfplaats in Duitsland. Als hij nooit in Duitsland heeft gewoond, is de Einbürgerungsbehörde bevoegd, in wiens gebied zijn vader of moeder verblijven of het laatst verbleven hebben. Is op grond van bovengenoemde regeling geen competente Einbürgerungsbehörde aangewezen, dan is het Bundesverwaltungsamt bevoegd.

12. De grens van 18 jaar moet in samenhang worden gezien met het feit, dat men in Duitsland sinds 1 januari 1975 op die leeftijd meerderjarig wordt. Zie: Gesetz zur Neuregelung des Volljährigkeitsalters vom 31. Juli 1974, BGBl I, 1713. Vgl. FamRZ 1974, 169, 364.

13. J. Mannoury, Het Nederlandse nationaliteitsrecht, 2de druk, Alphen aan den Rijn 1954, nr. 349, vgl. ook nrs. 339, 341.

de andere nationaliteit heeft gehad. De wil van de wettelijke vertegenwoordiger wordt hem in dit verband niet als eigen wil toegerekend, maar evenmin mag men ervan uitgaan, dat een minderjarige hier nooit een eigen wil kan hebben (zijn handelingsonbekwaamheid doet hier niet ter zake!).¹⁴

Over dit probleem is vrijwel geen jurisprudentie gepubliceerd. Wel besliste het Hof Arnhem, dat de verklaring, die de wettelijke vertegenwoordiger van een kind, dat pas vijf jaar oud is, namens dit kind aflegt, niet bewerkstelligt, dat dit kind de Nederlandse nationaliteit verliest.¹⁵ Een zo jong kind heeft niet door eigen wil een andere nationaliteit verkregen.

Evenmin hoeft men te twijfelen over het geval, dat een volgens Nederlands recht meerderjarige de verklaring bedoeld in de Duitse overgangsregeling aflegt. Deze zal zijn Nederlanderschap verliezen.

Ook als iemand, die ouder is dan 18 jaar maar nog minderjarig volgens Nederlands recht, de verklaring van de Duitse wijzigingswet zelf aflegt, wordt m.i. de Nederlandse nationaliteit verloren. Dit is ook de mening van Mannoury, die schrijft, dat men de civielrechtelijke handelingsonbekwaamheid niet mag gebruiken om het tegendeel te betogen.¹⁶

Met betrekking tot degenen, voor wie de wettelijke vertegenwoordiger de verklaring aflegt, rijst de vraag, of zelfs dezen niet onder omstandigheden de andere nationaliteit 'willen' verwerven. Men kan zich zeer wel het geval voorstellen, waarin een bijna 18-jarige er al dan niet stilzwijgend mee instemt, dat zijn wettelijke vertegenwoordiger de verklaring aflegt, of deze zelfs ertoe aanzet deze verklaring af te leggen. Men kan evenwel bepleiten, dat in dit geval het Nederlanderschap niet wordt verloren. Ook Mannoury is in het geval van gebruikmaking van optierechten door wettelijke vertegenwoordigers deze mening toegedaan. Bij het bespreken van naturalisatie van de minderjarige op verzoek van diens wettelijke vertegenwoordiger schijnt hij wel aan te nemen, dat de minderjarige het Nederlanderschap verliest, ingeval hij zelf stilzwijgend toestemt in de naturalisatie.¹⁷ Het ligt echter voor de hand in beide gevallen één lijn te trekken en aan te nemen, dat niemand door verwerving van een andere nationaliteit zijn Nederlandse nationaliteit verliest, doordat zijn wettelijke vertegenwoordiger namens hem gebruik maakt van een optierecht, of namens hem een verzoek tot naturalisatie doet. Een andere opvatting zou tot een tamelijk ondoorzichtige casuïstiek voeren, waarbij de praktijk weinig gebaat is. Men zou telkens in concreto moeten vaststellen, hoe sterk degene namens wie een verklaring werd afgelegd, respectievelijk een naturalisatie werd aangevraagd, hierbij zelf betrokken is geweest.

III. Moet de Nederlandse wetgever zich door de nieuwe regeling van het Duitse Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz laten inspireren? Het nationaliteitsrecht zo te regelen, dat man en vrouw niet ongelijk worden behandeld, is een doel, dat in 1975 — het jaar van de vrouw — wel moet aanspreken. Maar men moet wel het nadeel van de nieuwe § 4 RuStAG in het oog houden: een groot aantal mensen krijgt een dubbele nationaliteit.

Als alle landen ter wereld de Duitse oplossing zouden overnemen, zou er op het gebied van het nationaliteitsrecht een grote wanorde ontstaan. Stel, deze regeling zou gedurende enige tijd overal ingevoerd zijn. Iemand wiens ouders evenals zijn grootouders een qua nationaliteit gemengd huwelijk hadden gesloten, zou dan op de enkele grond van zijn afstamming een hele collectie nationaliteiten verwerven. Zelfs in de eerste generatie kan al een aanzienlijk aantal nationaliteiten voorkomen: iemand wordt in Canada — een *ius soli*-land — geboren als kind van een

14. Vgl. ook *Thomas*, De Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap, diss. Leiden 1893, 104, 105, 123; *Achterberg*, Nederlanders, Vreemdelingen en Ingezetenen, Groningen 1895, 66, 67.

15. Hof Arnhem 18-3-1958, NJ 58, 588; vgl. ook *Kantonr. 's Gravenhage* 5-5-1956, NJ 58, 23

16. *Mannoury*, o.c., nr. 341

17. Vgl. *Mannoury*, o.c., nr. 349 met nr. 339

Nederlandse vader en een Duitse moeder. Op deze wijze is de nationaliteit geen goede indicatie meer voor het bestaan van een intensieve band met een bepaalde staat en dreigt aldus als aanknopingspunt in het internationale privaatrecht veel van haar betekenis te verliezen. Weliswaar kan men in het internationale privaatrecht al een tendens signaleren naar verzwakking van de nationaliteit als belangrijkste aanknopingspunt, maar toch is zij nog altijd een element, waarop men let, als men wil vaststellen welk recht in een concreet geval zal moeten worden toegepast.¹⁸

Verder is het scheppen van regelingen, die bevorderen, dat dubbele nationaliteiten ontstaan, minder wenselijk in verband met het internationale streven, het aantal bipatriden juist te minderen. In dit verband kan gewezen worden op het Verdrag van de Raad van Europa betreffende beperking van meervoudige nationaliteit en betreffende militaire verplichtingen ingeval van meervoudige nationaliteit.¹⁹

Mocht men dan ook in Nederland het nationaliteitsrecht in overeenstemming met de gedachte van gelijkheid van man en vrouw willen brengen, dan zij men op zijn hoede voor het ontwerpen van regelingen, waardoor het aantal bipatriden zou toenemen. In dit verband wil ik hieronder enkele mogelijkheden aangeven.

Voorzover men wenst vast te houden aan het beginsel, dat de Nederlandse nationaliteit door afstamming wordt verworven (*ius sanguinis-principe*), moet men het Nederlanderschap zowel *iure sanguinis a patre* als *iure sanguinis a matre* laten verwerven. Men zou namelijk van de regen in de drup geraken, als men bijv. zou bepalen, dat iemand die van een Nederlandse vader afstamt de Nederlandse nationaliteit verwerft, terwijl iemand die van een Nederlandse moeder afstamt slechts een optierecht op het Nederlanderschap verkrijgt. De discriminatie van de vrouw is hierbij dan weliswaar verminderd, maar niettemin aanwezig.²⁰

Denkbaar is de Nederlandse nationaliteit zowel *iure sanguinis a patre* als *a matre* te laten verwerven, maar verder te bepalen, dat iemand die door geboorte eerdere nationaliteiten bezit, bij het bereiken van een bepaalde leeftijd de Nederlandse nationaliteit slechts behoudt, als hij verklaart dit te willen, of — dit gaat nog verder — afstand doet van andere nationaliteiten.

Men zou ook kunnen bepalen, dat een kind van een Nederlandse vader of moeder weliswaar de Nederlandse nationaliteit verkrijgt, doch deze verliest, als het niet voor het bereiken van een bepaalde leeftijd een zeker aantal jaren in Nederland heeft gewoond. Deze laatste eis dient dan te verzekeren, dat een daadwerkelijke band met ons land aanwezig is.²¹ Het is overigens wel verstandig hierop een uitzondering te maken, indien de betrokkene aldus statenloos zou worden.²²

De hierboven genoemde oplossingen hebben evenwel het nadeel, dat gedurende lange tijd meerdere nationaliteiten tegelijkertijd aanwezig zijn; daarom is een duidelijker oplossing wenselijk. Deze kan wellicht worden bereikt, als men het beginsel, dat het Nederlanderschap *iure sanguinis* wordt verkregen nog minder zuiver gaat hanteren dan momenteel²³ en het *ius soli*-element in onze nationaliteitswetgeving gaat versterken. Aan de ene kant kan men bepalen, dat de Nederlandse nationaliteit niet alleen door afstamming van een Nederlandse vader, maar ook door afstamming van een Nederlandse moeder kan worden verworven en op deze

18. Kropholler, JZ 1972, 16, 17

19. D.d. 6 mei 1963, Tractatenblad 1963, 4. Dit verdrag is trouwens door de Bondsrepubliek Duitsland geratificeerd en daar op 18-12-1969 in werking getreden! (BGBl 1969, LI, 1954, 2232.

20. Dit is het voorstel van Jayme, NJW 1971, 832 en Beitzke, Familienrecht, 17de druk, München 1974, 181

21. Vgl. art. 301 van de Immigration and Nationality Act van de USA: een buiten de USA geboren kind van één ouder, die de nationaliteit van de USA bezit, is burger van de USA. Als het evenwel tussen zijn 14 en 28 jaar niet ten minste 5 achtereenvolgende jaren in de USA woont, verliest het de US-nationaliteit; zie ook Fré Griffiths-Le Poole, NJB 1970, 1319

22. Deze opmerking ontleen ik aan Schröder-Hilgendorff, NJW 1970, 1583

23. Dat het *ius sanguinis-principe* in ons nationaliteitsrecht geen heilige koe is, blijkt uit art. 2 lid 1 sub a en b van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap en uit de mogelijkheid van de naturalisatie.

wijze ook hier gestalte geven aan de emancipatie van de vrouw. Aan de andere kant kan men de eis introduceren, dat het kind in bepaalde gevallen de Nederlandse nationaliteit slechts dan verwerft, als het op Nederlands grondgebied is geboren. Zo zou men kunnen bepalen, dat een persoon Nederlander is, als ten tijde van zijn geboorte beide ouders de Nederlandse nationaliteit bezaten. Als slechts één van de ouders Nederlander was, verwerft iemand het Nederlanderschap, als hij in Nederland is geboren, of anders geen nationaliteit zou bezitten.

Er moet nog op gewezen worden, dat de nationaliteit van het wettige kind niet het enige punt is, dat men in het licht van de gelijkstelling van man en vrouw opnieuw zal moeten bezien. Ook het optierecht, dat art. 8 Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap aan de niet-Nederlandse vrouw toekent, die met een Nederlandse man in het huwelijk treedt, zal ter discussie moeten worden gesteld. Want deze regeling discrimineert de niet-Nederlandse man, die geen optie op het Nederlanderschap krijgt, als hij met een Nederlandse trouwt.

Juist vanwege deze discriminatie heeft men in de Bondsrepubliek bij wet van 8 september 1969 een identieke regeling in het RuStAG opgeheven.²⁴ Sindsdien heeft de niet-Duitse vrouw, die met een Duitser huwt geen optierecht meer op de Duitse nationaliteit. Zij moet, evenals de niet-Duitse man, die met een Duitse vrouw trouwt, genaturaliseerd worden. Men kan de oplossing tot opheffing van de discriminatie van art. 8 natuurlijk ook in de andere richting zoeken en aan elke niet-Nederlandse man of vrouw, die trouwt met iemand, die het Nederlanderschap bezit, een optierecht op de Nederlandse nationaliteit verlenen.

De discussie over emancipatie van de vrouw in het nationaliteitsrecht is in Nederland nog niet zeer levendig. In 1962 kon Kollewijn nog schrijven²⁵:

'Het is merkwaardig maar een feit, dat op deze punten van nationaliteitsrecht de eis van gelijkheid van man en vrouw (nog) geen weerklank vindt in het rechtsbewustzijn van ons volk. Het zou voor het huidige Nederland volkomen kunstmatig zijn en 'Prinzipienreiterei', om op grond van de rechtsgelijkheid van man en vrouw een oplossing te zoeken, waarin aan de vreemde man, die met een Nederlandse vrouw trouwt, het recht wordt gegeven Nederlander te worden, of de nationaliteit van kinderen van ouders van verschillende nationaliteit bijv. van de keus van de ouders afhankelijk wordt gemaakt.'

In Duitsland is de gelijkheid van de geslachten in het nationaliteitsrecht nu wel verwerkelijkt. En toch meende men ook daar in het begin van de zestiger jaren in het algemeen nog, dat emancipatie en nationaliteitsrecht niets met elkaar te maken hadden. Zou het nastreven van rechtsgelijkheid van man en vrouw op het gebied van het nationaliteitsrecht in Nederland ook nu in 1975 nog 'Prinzipienreiterei' betekenen (en dus kennelijk typisch Duits zijn)? Of is men in Duitsland rijper dan in ons land voor de gedachte, dat de emancipatie van de vrouw op alle gebieden verwezenlijkt dient te worden?

G. R. de Groot, Groningen

Nieuw Spaans conflictenrecht

Een goed Nederlander kan, sinds ruim vier eeuwen, niet recht sympathie koesteren voor Spanje. Il y a de quoi. Daar is de tachtigjarige oorlog, Alva, de bloedraad, de tiende penning – toentertijd een ondraaglijk hoge belasting –, het leger, en de vloot, tegen dewelke ik in prille jaren nog opgeroepen ben ter kaapvaart in de trant van Piet Hein. Daar is, om nu over te gaan naar den huidige dag, Francisco Franco, het enig bestendig aan de macht gebleven lid van de funeste fascistische troïka Hitler-Mussolini-Franco: een figuur die de jaren der sterken reeds te boven is, en het merendeel dezer jaren heeft belegd in misère – misère, anderen aange-

24. Zie hierover Arndt, NJW 1970, 1909; Makarov, JZ 1970, 57

25. Kollewijn, NJB 1962, 958